

როგორ ვასწავლოთ ბავშვის უფლებათა კონვენცია საბაზო საფეხურზე?

მომზადა ნინო გვარამაძემ

შესავალი

წინამდებარე რესურსში განხილულია აქტივობები, რომლებიც მასწავლებელს გამოადგება ბავშვის უფლებათა კონვენციის ორი უფლება-პრინციპის ასახსნელად.

მათ განხილვამდე გთავაზობთ ზოგად რჩევებს:

- **მარტივი ენა:** გამოიყენეთ ბავშვებისთვის გასაგები ენა.
- **წახალისება:** წახალისეთ ბავშვები, გამოთქვან საკუთარი აზრი.
- **პატივისცემა:** ასწავლეთ ბავშვებს სხვისი აზრის პატივისცემა.
- **პრაქტიკული მაგალითები:** მიეცით ბავშვებს პრაქტიკული მაგალითები მათი ყოველდღიური ცხოვრებიდან.
- **უსაფრთხო გარემო:** შექმენით უსაფრთხო გარემო, სადაც ბავშვებს არ შეეშინდებათ საკუთარი აზრის გამოთქმის.

მონაწილეობა

საბაზო საფეხურის მოსწავლეებისთვის ბავშვის უფლებათა კონვენციის პრინციპის - “მონაწილეობა” - ასახსნელად, გთავაზობთ რამდენიმე აქტივობას:

1. “ჩემი ხმა მნიშვნელოვანია” - აქტივობა

- **მიზანი:** აჩვენოს ბავშვებს, რომ მათი აზრი მნიშვნელოვანია და მათ აქვთ უფლება, გამოთქვან ის.
- **აღწერა:**
 - **კლასის წესების შექმნა:** ერთად შეიმუშავეთ კლასის წესები. მიეცით თითოეულ ბავშვს შესაძლებლობა, გამოთქვას საკუთარი აზრი იმის შესახებ, თუ რა წესები უნდა არსებობდეს კლასში.¹
 - **გადაწყვეტილების მიღება:** კლასში რაიმე აქტივობის ან თამაშის არჩევისას, ჩაატარეთ კენჭისყრა. თითოეულ ბავშვს მიეცით ხმის მიცემის უფლება.

¹ გაითვალისწინეთ, რომ წესი არ უნდა იყოს ბევრი, უნდა იყოს შესრულებადი და ყველას მოეთხოვებოდეს მისი დაცვა

- **დისკუსია:** განიხილეთ, რატომ არის მნიშვნელოვანი, რომ ყველას ჰქონდეს შესაძლებლობა, გამოთქვას საკუთარი აზრი.

2. “იდეების ყუთი” - აქტივობა

- **მიზანი:** წაახალისოს ბავშვები, გამოთქვან საკუთარი იდეები სხვადასხვა საკითხზე.
- **აღწერა:**
 - **დამზადეთ ყუთი:** მორთეთ ყუთი და დაარქვით “იდეების ყუთი”.
 - **სთხოვეთ ბავშვებს:** დაწერონ საკუთარი იდეები სხვადასხვა საკითხზე (მაგ.: როგორ გავუმჯობესოთ სკოლა, რა აქტივობები ჩავატაროთ კლასში, როგორ დავეხმაროთ გარემოს).
 - **იკითხეთ იდეები:** რეგულარულად ამოიღეთ იდეები ყუთიდან და განიხილეთ ისინი კლასთან ერთად. შეარჩიეთ საუკეთესო იდეები და ეცადეთ, განახორციელოთ ისინი.

3. “პროექტები ბავშვების მონაწილეობით”:

- **მიზანი:** ბავშვებმა თავად დაგეგმონ და განახორციელონ პროექტები, რომლებიც მათთვის საინტერესოა.
- **აღწერა:**
 - **აირჩიეთ თემა:** კლასთან ერთად აირჩიეთ თემა, რომელიც ყველასთვის საინტერესოა (მაგ.: ცხოველთა დაცვა, გარემოს დაცვა, დახმარება გაჭირვებულებისთვის).
 - **დაგეგმეთ პროექტი:** ბავშვებმა ერთად დაგეგმონ, რა აქტივობების ჩატარება შეუძლიათ ამ თემის ფარგლებში.
 - **განახორციელეთ პროექტი:** ბავშვებმა თავად განახორციელონ პროექტი მასწავლებლის დახმარებით.
 - **პრეზენტაცია:** წარმოადგინეთ პროექტის შედეგები სკოლის სხვა მოსწავლეებთან ან მშობლებთან.

4. როლური თამაშები:

- **მიზანი:** ბავშვებმა წარმოიდგინონ თავი სხვადასხვა სიტუაციაში, სადაც თავად უწევთ გადაწყვეტილების მიღება.
- **აღწერა:**
 - **მომზადეთ სცენარები:** შექმენით მარტივი სცენარები, რომლებშიც ბავშვებს უწევთ გადაწყვეტილების მიღება (მაგ.: როგორ მოიქცნენ, თუ მეგობარი ჩაგრავს სხვა ბავშვს, როგორ გაანაწილონ კლასში არსებული რესურსები).
 - **დაანაწილეთ როლები:** მიეცით ბავშვებს როლები და სთხოვეთ, ითამაშონ სცენები.
 - **რეფლექსია:** სცენების შემდეგ განიხილეთ, რა გადაწყვეტილებები მიიღეს ბავშვებმა და რატომ.

ბავშვის საუკეთესო ინტერესის დაცვა

ბავშვის უფლებათა კონვენციის პრინციპის - “ბავშვის საუკეთესო ინტერესის დაცვა” ასახსნელად საბაზო საფეხურის მოსწავლეებისთვის, გთავაზობთ აქტივობებს, რომლებიც კონკრეტულ მაგალითებზე და მარტივ სიტუაციებზეა მორგებული:

1. “არჩევანის გაკეთება” - სიტუაციების განხილვა:

- **მიზანი:** მოსწავლეებმა გაიაზრონ, რომ გადაწყვეტილებები უნდა მიიღებოდეს ბავშვის კეთილდღეობის გათვალისწინებით.
- **აღწერა:**

მოამზადეთ მარტივი სიტუაციები:

- მაგ.: “პატარა გოგონას ძალიან უნდა ეზოში თამაში, მაგრამ ავად არის და სიცხე აქვს. რა არის მისთვის საუკეთესო?”
- “ბიჭს უნდა კომპიუტერული თამაში, მაგრამ ხვალ საკონტროლო აქვს. რა არის მისთვის საუკეთესო?”
- “მშობლებს უნდათ შვილისთვის ძვირადღირებული სათამაშო იყიდონ, მაგრამ დარჩენილი ფულით ოჯახს საჭმლის ყიდვა გაუჭირდება. რა არის ბავშვისთვის საუკეთესო?”

განიხილეთ სიტუაციები:

- ჰკითხეთ ბავშვებს, რა არის სწორი არჩევანი თითოეულ სიტუაციაში და რატომ. რა შედეგები მოჰყვება თითოეულ არჩევანს?

დისკუსია: ხაზი გაუსვით, რომ “საუკეთესო ინტერესი” ყოველთვის არ არის ის, რაც ბავშვს ყველაზე მეტად უნდა ამ მომენტში. ხანდახან საჭიროა გრძელვადიანი შედეგების გათვალისწინება.

2. “საუკეთესო მეგობარი” - როლური თამაში:

- **მიზანი:** ბავშვებმა გაიგონ, რომ მეგობრისთვის საუკეთესო რამის სურვილი ზრუნვის გამოხატულებაა.
- **აღწერა:**

- **მომზადეთ სცენარი:** “შენი მეგობარი ცუდად იქცევა გაკვეთილზე და მასწავლებელი სჯის მთელ კლასს. შენ გინდა, რომ მეგობარი კარგად მოიქცეს, მაგრამ არ გინდა, რომ ეწყინოს. რას გააკეთებ?”²
- **დანაწილეთ როლები:** მიეცით ბავშვებს როლები (მეგობარი, მასწავლებელი, დანარჩენი მოსწავლეები - სხვადასხვა შეხედულების).
- **ითამაშეთ სცენა:** მიეცით ბავშვებს საშუალება, იმოქმედონ სპონტანურად.
- **დისკუსია:** განიხილეთ, რა გააკეთა მთავარმა გმირმა და რატომ. იყო თუ არა ეს საუკეთესო გამოსავალი მეგობრისთვის? როგორ შეიძლება სხვაგვარად მოქცევა?

3. “ჩემი ოჯახი” - ნახატები და პრეზენტაციები:

- **მიზანი:** ბავშვებმა გააცნობიერონ, რომ ოჯახი მათზე ზრუნავს და ცდილობს შეუქმნას საუკეთესო პირობები.
- **აღწერა:**
 - **დაავალეთ ბავშვებს:** დახატონ თავიანთი ოჯახი და დაწერონ მოკლე ტექსტი იმის შესახებ, თუ რას აკეთებენ მათი ოჯახის წევრები მათთვის.
 - **პრეზენტაციები:** თითოეულმა ბავშვმა წარმოადგინოს თავისი ნახატი და მოუყვეს კლასს თავისი ოჯახის შესახებ.
 - **დისკუსია:** განიხილეთ, რატომ ზრუნავენ ოჯახის წევრები ბავშვებზე. როგორ გამოხატავენ ისინი ამ ზრუნვას?

4. “თავსატეხი” - გუნდური მუშაობა:

- **მიზანი:** აჩვენოს, რომ საერთო მიზნის მისაღწევად, ყველამ უნდა იზრუნოს სხვის ინტერესებზე.
- **აღწერა:**
 - **დაყავით ბავშვები ჯგუფებად:** მიეცით თითოეულ ჯგუფს თავსატეხი (ფაზლი).
 - **წესები:** აუხსენით, რომ თავსატეხი მხოლოდ მაშინ აეწყობა, თუ ყველა ერთად იმუშავებს და გაითვალისწინებს სხვის აზრს.
 - **თამაში:** მიეცით ბავშვებს დრო, რომ ააწყონ თავსატეხი.
 - **დისკუსია:** განიხილეთ, როგორ იმუშავეს ბავშვებმა ერთად. რა დაეხმარა მათ თავსატეხის აწყობაში? რამდენად მნიშვნელოვანი იყო სხვისი აზრის გათვალისწინება?

5. “სიკეთის წრე” - აქტივობა:

² სცენარი შეადგინეთ ყველა წესის დაცვით (იხ. [როლური თამაში](#)).

- **მიზანი:** აჩვენოს, რომ სიკეთის კეთება სხვებისთვის, საბოლოო ჯამში, ყველასთვის სასარგებლოა.
- **აღწერა:**
 - **დავსხდეთ წრეზე:** თითოეულმა ბავშვმა დაასახელოს კარგი რამ, რაც გაუკეთებია სხვისთვის (მაგ.: დახმარებია მოხუცს, გაუზიარებია სათამაშო მეგობრისთვის, დაურგავს ხე).
 - **სიკეთის ჯაჭვი:** თითოეულმა ბავშვმა თქვას, როგორ იგრძნო თავი ამის შემდეგ და როგორ იმოქმედა ამან სხვებზე.
 - **დისკუსია:** განიხილეთ, რატომ არის მნიშვნელოვანი სხვებზე ზრუნვა და როგორ ქმნის ეს უკეთეს გარემოს ყველასთვის.

მნიშვნელოვანია, აუხსნათ ბავშვებს, რომ სახელმწიფო ვალდებულია დაიცვას ბავშვის უფლებები, მათ შორის მისი საუკეთესო ინტერესი. მაგალითად, თუ ბავშვი განიცდის ძალადობას ოჯახში, მულტიფუნქციური ჯგუფი (შესაძლოა იყოს ფსიქოლოგი, სოციალური მუშაკი, პოლიციელი, ექიმი, პედაგოგი და ა.შ.) წყვეტს თუ რა იქნება ბავშვისთვის უკეთესი, ოჯახში დატოვება თუ მინდობით აღზრდაში გადაცემა.